

УДК 631.312

ОБГРУНТУВАННЯ УТРИМАННЯ ТА ГОДІВЛІ ДІЙНИХ КОРІВ

Ікальчик Н.М.¹, Ікальчик М.І.²

¹ студентка, ВП НУБіП України "Ніжинський агротехнічний коледж", м. Ніжин, Україна;

² кандидат технічних наук, ВП НУБіП України "Ніжинський агротехнічний інститут", м. Ніжин, Україна.

В статті розглянуто основи нормування годівлі дійних корів. Приведені рекомендації годівлі з огляду на вік, вгодованість і період лактації виходячи з наявності кормів в господарстві і фактичної їх поживності. Дані знання можна використати для розробки власних раціонів які забезпечать нарощування молочної продуктивності.

Корова, годівля, раціон, лактація, продуктивність.

Постановка проблеми. Підвищення продуктивності сільськогосподарських тварин є основним шляхом збільшення виробництва продукції тваринництва, зниження затрат праці і матеріальних ресурсів.

Висока продуктивність тварин і ефективне використання кормів досягається в тих випадках, коли використовуються енергозберігаючі технології вирощування, заготівлі та підготовки кормових засобів до згодовування, контролюється фактична їх поживність та розробляються оптимально-збалансовані системи годівлі тварин, в залежності від фізіологічного стану, рівня продуктивності, віку, живої маси.

Аналіз останніх досліджень. Калінчик М.В., доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту Полтавської державної аграрної академії Алексєєнко І.М., кандидат економічних наук, менеджер НВП ТОВ «ВінМікс-Софт» (м. Київ) Лисенко К.О., асистент кафедри менеджменту Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка проаналізували особливості технологічних вимог до годівлі корів після транзитного періоду (21–70-й день лактації) й показали, що урахування останніх досягнень науки і практики в оптимізації раціонів забезпечить нарощування молочної продуктивності до її піку (50–56-й день лактації) без

порушень метаболічних процесів і створить усі передумови для ефективного відтворення стада [1].

Мета досліджень. Вивчити системи та способи утримання великої рогатої худоби, дізнатися їх переваги та недоліки. Обґрунтувати види повноцінної годівлі великої рогатої худоби, та їхній вплив на продуктивність дійних корів.

Результати досліджень. Норми годівлі дійних корів складають з урахуванням їх живої маси, величини удою і вмісту жиру в молоці.

Якщо жирність молока відрізняється від базової, то фактичний удій необхідно перерахувати на молоко жирністю 3,4% і тільки після цього користуватися типовими нормами. Молодим коровам нижче середньої вгодованості норму годування збільшують.

Так як норми годування складені в середньому на всій лактації, а надої, як відомо, протягом лактації змінюються, то норми годування корів в перших місяцях лактації для роздою підвищують. Потребу корів у поживних речовинах в цей період лактації розраховують по удою, що перевищує фактичний на 4-6 кг.

Перед запуском, в останні два місяці лактації, норми годівлі тільних корів також підвищують на 5-10%. При безприв'язному утриманні корова з'їдає більше кормів, ніж при прив'язному. Тому норми годівлі для дійних корів підвищують на 10% [2].

Потреба корів у поживних речовинах залежить і від умов їх утримання. Наприклад, для виробництва однієї і тієї ж кількості молока корови, які утримуються в тваринницьких приміщеннях з температурою, близькою до 0°C, витрачають на добу на 1-2 корм. од. більше, ніж корови, що містяться в теплих приміщеннях.

Відповідно до очікуваної продуктивності і норми годівлі розраховують потребу корів ферми (господарства) в поживних речовинах на весь рік.

Тип годівлі дійним коровам визначають виходячи з ґрунтово-кліматичних умов зони, забезпеченість господарства кормами і рівень продуктивності корів.

З підвищенням удою в раціоні збільшується частка концентрованих кормів і коренеплодів та зменшується частка силосу і сіна. Найбільш ефективний такий тип годівлі, який містить багато соковитих і зелених кормів. Кормовий тип годівлі (40-45% концентратів від загальної поживності раціону) біологічно неповноцінний і може надати негативну дію на організм тварини.

Раціони дійних корів в окремих випадках встановлюють, з огляду на вік, вгодованість і період лактації виходячи з наявності кормів в господарстві і фактичної їх поживності.

Обов'язково стежать за станом здоров'я корів, поїданням кормів, апетитом худоби, вгодованістю і зміною надоїв. Тільки такий контроль дозволяє зробити остаточний висновок, наскільки раціон годування задовольняє потребу корів у поживних речовинах, і при необхідності внести відповідні зміни в годівлю.

Годівля дійних корів за рівнем і повноцінністю має бути такою, щоб можна було повністю використати потенційні можливості корів до виробництва великої кількості молока.

Чим вище удій корови, тим більше вона повинна поїдати кормів. Тому раціони складають з різноманітних кормів. Одноманітне, особливо протягом тривалого часу, годування призводить до зниження удою. Виходячи з цього раціони годівлі слід міняти не рідше двох разів на місяць. Але вводити новий корм треба поступово, так як при різкій зміні кормів відбувається розлад травлення.

Обсяг кормової дачі повинен відповідати вмісту травного тракту, його перетравним і всмоктуючим здібностям. Перевантаження травного тракту, так само як і недостатня його наповненість, погіршує стан здоров'я тварини, знижує перетравність і засвоюваність поживних речовин кормів.

Обсяг раціону визначається вмістом в ньому сухих речовин. У добовій дачі корова повинна отримувати 2-3,5 кг, 4,5 максимально кг сухих речовин на 100 кг живої маси в залежності від кількості соковитих кормів в раціоні. Нормується і згодовування окремих видів кормів.

Дійним коровам в розрахунку на 100 кг живої маса слід згодовувати соковиті корми 8-10 кг, грубих 1-2 кг [3].

Коренеплоди рекомендується давати коровам з удоєм 10 кг і більше з розрахунку близько 1 кг на 1 кг молока. При підборі кормів і визначенні їх добової дачі враховують, для якої мети використовується молоко, а також який вплив надають ті чи інші корми на організм тварини. У зв'язку з цим встановлено максимальні розміри добової дачі деяких кормів.

Згодовування концентратів нормується таким чином, щоб забезпечити необхідний рівень загальної живильності раціону і вмісту перетравного протеїну в добовій нормі кормів. Концентрати нормують в розрахунку на 1 кг молока в залежності від удою корів.

На молочній продуктивності значного впливу надає забезпеченість раціону перетравного протеїну, причому потреба дійних корів до кількості протеїну не однакова протягом лактації. На початку лактації на 1 кг молока з вмістом жиру 4% потрібно 120 г перетравного протеїну, в середині лактації - 110 і в кінці її - 100 г.

При складанні літніх раціонів необхідно враховувати кількість трави, яка поїдається коровами на пасовищі. Найточніше це можна зробити за допомогою укісного методу. Для орієнтовного обліку кількості трави яку з'їдають корови на пасовищі можна скористатися табличними даними. Якщо в літній період зелених кормів не достатньо, коровам дають силос з розрахунку 5-6 кг на 100 кг живої маси [4].

Годівля здійснюється відповідно до прийнятого в господарстві розпорядком дня. Вибір кратності годування залежить від рівня годівлі (обсягу кормової дачі) і рівня продуктивності корів. При середніх удоях корів годують двічі на добу. Однак високопродуктивних корів слід годувати частіше.

Кратність годування має менше значення при безприв'язному утриманні з вільним доступом до кормів. Розподіляють корми рівномірно в кожне з годувань, даючи на ніч більше грубого корму. Черговість згодовування не повинна надавати негативного впливу на якість молока.

В цілому необхідно суворо дотримуватися режиму годівлі, поступово вводячи в раціон нові корми, а також поступово переходити з одного режиму або типу годування на інший. Остаточну оцінку обраного режиму годівлі можна дати, спостерігаючи за станом корови, її апетитом і продуктивністю.

Для високопродуктивних корів характерна інтенсивна робота всіх органів і систем організму. У них підвищена частота пульсу і дихання, температура тіла вище норми. Тому таким коровам забезпечують повноцінну і збалансовану годівлю.

Високопродуктивним коровам треба давати багато корму; звідси виникає цілий ряд проблем, пов'язаних з підтриманням апетиту, підбором кормів для того, щоб тварини могли з'їсти стільки кормів, скільки їм потрібно. Їм слід давати раціони з високим вмістом поживних речовин в 1 кг раціону. Це призводить до збільшення частки концентратів до 40-45% [5].

Виходячи з цього раціони високопродуктивних корів складають з смачних і дієтичних кормів. Дуже високі вимоги пред'являються до

різноманітності кормів. У раціон годівлі високопродуктивних корів обов'язково включають коренеплоди, особливо багаті сухою речовиною і цукром (наприклад, цукровий буряк). Дуже корисна морква.

Дієвим фактором підвищення поїдання кормів є різноманітна їх підготовка до згодовування, часта, але поступова зміна раціонів. Влітку необхідно давати багаті легко перетравлювані корми (буряк, картопля, кукурудзяний силос, меляса), так як, отримуючи пасовищну траву, багату протеїном, корови відчують нестачу в повноцінних вуглеводах.

Особливе значення для високопродуктивних корів має мінеральне годування. Раціони, бідні кальцієм, призводять до того, що кальцій для синтезу молока витягується з кістяка тварини. З кальцієм в кістках, як відомо, взаємопов'язаний фосфор, який також звільняється з кістяка і виводиться з організму.

Недолік і порушення співвідношення мінеральних речовин можна відновити, згодовуючи кухонну сіль, і інші мінеральні корми. Шкідливі і переогодовування мінеральними речовинами, так як це викликає додаткове навантаження на організм тварини, в зв'язку з інтенсивним виділенням з нього солей, з'являється спрага.

При випасанні на пасовищах з молодою соковитою травою навесні і при тривалому випасанні осінню корови відчують недолік в магнії, який компенсується дачею багатих магнієм кормів (Спеціальні мінеральні суміші, висівки пшеничні, сухі дріжджі, лляна макуха).

Несприятливий вплив на організм можуть надати раціони з великою кількістю силосу, кислого бурячного жому та інших кислих кормів. Щоб уникнути цього рекомендується згодовувати коровам крейду або харчову соду.

На великих механізованих комплексах суттєво змінюються вимоги до нормування і технології годівлі.

Вони полягають в максимальній механізації і автоматизації процесів приготування і раздавання кормів, підвищенні ефективності використання кормів з метою отримання високих надоїв при найменших матеріальних і трудових витратах. Але складність полягає в тому, що корови розрізняються між собою за рівнем продуктивності, періоду лактації і т. д.

Отже, необхідно враховувати індивідуальні особливості тварин, в тому числі потреба їх в поживних речовинах, і розробляти відповідні системи годівлі. Найбільш доцільним є «класна» годівля.

Для цього все стадо корів ділять на групи (класи) з урахуванням живої маси, величини удою, вгодованості, віку. В одну групу включають корів, удій яких розрізняється не більше ніж на 5 кг. Корів, жива маса яких на 50 кг і більше перевищує середню живу масу корів стада, включають в групу на клас вище. Якщо жива маса корови нижче середнього по стаду на 50 кг і більше, то її відносять до групи на клас нижче.

На великих молочних фермах і комплексах всіх корів в залежності від їх удою, періоду лактації та періоду тільності ділять на кілька однорідних груп: корови родильного відділення; стільні сухостійні; новотільні на роздої; корови середньої продуктивності; корови в кінці лактації.

Для кожної з цих груп виділяється приміщення, встановлюється відповідна годівля, догляд і утримання.

Висновки. З точки зору підвищення ефективності механізації роздачі кормів для всіх корів доцільно мати основний раціон з однаковими нормами грубого корму і силосу, а для корів з удоєм, що перевищує середній удій по стаду, складати додатковий раціон з коренеплодів і концентрованих кормів.

В будь-якому випадку вимоги до годівлі залишаються постійними: задоволення потреби тварин у всіх поживних речовинах, позитивний вплив на організм, на кількість і якість молока.

Список використаної літератури

1. Калінчик М. В. Оптимізація раціонів годівлі корів як основний чинник конкурентоспроможності галузі молочного скотарства / М.В. Калінчик, І.М. Алексеєнко, К.О.Лисенко. – Інвестиції: практика та досвід, 2013. – № 2.
2. Довідник по годівлі сільськогосподарських тварин - Г. О. Богданов: Урожай, 2010-624 с.
3. Скотарство і технологія виробництва молока та яловичини - Т. В. Підпала :Миколаїв; Видавничий відділ МДАУ, 2009р. - 369 с., табл. 10, іл. 1.
4. Тваринництво: Поради для фермерів : Науково-популярне вид. / М.Г.Лановська, Р.М.Черненко, І.М.Гурський та ін. - К. : Вища школа, 2001. - 538 с.

5. Корми: оцінка, використання, продукція тваринництва, екологія: Посібн./ Кулик М. Ф., Кравців Р. Й. та ін.. / За ред. Кулик М. Ф., Кравців Р. Й. -Вінниця: ПП «видавництво Тезис», 2003р. - 334с.